

**ХУСУСИЯТҲОИ
ТАШКИЛИ ТАЪЛИМИ ИНТЕРАКТИВӢ
ДАР РАВАНДИ ТАЪЛИМИ МУОСИР**

**ОСОБЕННОСТИ
ОРГАНИЗАЦИИ ИНТЕРАКТИВНОГО
ОБУЧЕНИЯ В ПРОЦЕССЕ
СОВРЕМЕННОГО ОБРАЗОВАНИЯ**

**FEATURES OF
ORGANIZATION OF INTERACTIVE
LEARNING IN THE PROCESS OF
MODERN EDUCATION**

Бобочонова Нигина Курбановна, муаллими кафедраи системаҳои бисёршабакавии телекоммуникатсионии МДТ «ДДХ ба номи акад. Б.Гафуров, (Тоҷикистон, Хуҷанд)

Бабаджанова Нигина Курбановна, преподаватель кафедры многоканальных телекоммуникационных систем ГОУ «ХГУ имени акад.Б. Гафурова» (Таджикистан, Худжанд)

Bobojonova Nigina Kurbanovna, lecturer of the department of multichannel telecommunicational systems under the SEI “KhSU named after acad.B. Gafurov” (Tajikistan, Khujand),

E-mail: nigina_bobojonova@mail.ru

Вожаҳои калидӣ: таълими интерактивӣ, донишҷӯ, гурӯҳ, муштарақ, рефлексия

Мақола ба баррасии вижагиҳои ташкили таълими интерактивӣ дар раванди омӯзиши муосир ихтисос ёфтааст. Қайд мешавад, ки омӯзиши интерактивӣ шакли махсуси ташкили фаъолияти маърифатӣ мебошад. Ҳадафҳои хеле мушаххас ва ғайришавадандаро дар назар дорад. Яке аз ин мақсадҳо фароҳам овардани шароити мусоиди омӯзиши мебошад, ки донишҷӯ комёбӣ, арзиши зеҳнии худро эҳсос менамояд ва ин раванди таълимро маҳсулноқ мегардонад. Нишон дода шудааст, ки стратегияи асосии таълими муосир бояд ба фаъолияти мустақил, ташкили муҳити худомӯзӣ ва дарсҳои таҷрибавӣ-амалӣ, ки дар он донишҷӯ интихоби амал ва ташаббус нишон дода метавонад, инчунин нақшаҳои таълимии тағйирёбанда, ки дар он донишҷӯ метавонад дар муҳити мувофиқ кор кунад равона карда шавад.

Ключевые слова: интерактивное обучение, студент, группа, совместно, рефлексия

Статья посвящена изучению проблемы особенности организации интерактивного обучения в процессе современного образования. Отмечается, что интерактивное обучение – это особая форма организации познавательной деятельности, у которой очень конкретные и предсказуемые цели. Одна из этих целей – создать благоприятную среду обучения, в которой учащийся чувствует себя успешным и продвинутым, а это делает сам процесс обучения продуктивным. Подчеркивается, что основная стратегия современного образования должна ориентироваться на самостоятельную деятельность студента, организацию самообучающихся сред и экспериментально-практических занятий, где студенты имеют выбор действий и могут проявлять инициативу, а также гибкие учебные программы, где студенты могут работать в удобном ритме.

Key words: interactive learning, student, group, jointly, reflection

The article dwells on the study of the problem beset with peculiarities of organization of interactive learning in the process of modern education. It is underscored that interactive learning is a special form of organizing cognitive activity, which has very specific and predictable goals. One of these goals is to create a supportive learning environment in which the student feels successful and intelligent, and this makes the learning process itself productive. It is emphasized that the main strategy of modern education should focus on the independent activity of the student, the organization of self-learning environments and experimental-practical classes, where students have a choice of actions and can take the initiative, as well as flexible curricula, where students can work at a convenient pace.

Муносибати салоҳиятноқӣ дар низоми таҳсилоти олии барои зиёд кардани тавачҷӯҳ ба ташаккули самаранок ва салоҳиятҳои технологияи касбӣ пешбинӣ шудааст. Дар зери мафҳуми салоҳияти касбӣ мо таҳсилоти шахсиро дар назар дорем, ки маҳсулноқии иҷрои вазифаҳои касбиро муайян мекунад ва дорои дониш, малака ва сифатҳои аз ҷиҳати касбӣ муҳими шахсӣ, таҷриба ва самтҳои арзиширо муайян мекунад. Дар баробари ин, салоҳият аз мафҳумҳои анъанавӣ ба мисли “дониш”, “маҳорат” ва “таҷриба” фарқ мекунад ва бо хусусиятҳои интегративии худ, аз қабилӣ самтгирии амалия, қобилияти баланди қорӣ бо контекстҳои васеи гуногун, худтанзимкунӣ ва худбаҳодихӣ муайян карда мешавад.

Дар раванди ба роҳ мондани таълими интерактивӣ ташкили роҳҳои пурсамар ва ғайрианъанавии омӯзиш хеле муҳим аст. Яке аз ин роҳҳо бозихҳои интерактивӣ мебошад.

Чунонҷӣ, ташкили бозии “Чархофалак”, ба донишҷӯён ин намуди кор хеле писанд аст. “Чархофалак” (“Карусел”) чунин намуди кор аст, ки дар он ду ҳалқа ташкил карда мешавад: ҳалқаи дохилӣ ва беруна. Ҳалқаи дохилӣ ин донишҷӯёне мебошад, ки бе ҳаракат ништаанд ва берунӣ – донишҷӯёне, ки ҳар 30 сония иваз мешаванд. Ҳамин тариқ, онҳо метавонанд дар чанд дақиқа чанд мавзӯро баён кунанд ва кӯшиш кунанд ҳамсӯҳбатро ба дурустии онҳо бовар карда тавонанд.

Технологияи “Аквариум” аз он иборат аст, ки чанд нафар донишҷӯӣ вазъиятро дар давра иҷро мекунад, дигарон бошанд, мушоҳида ва таҳлил мекунад.

“Ҳаракати Броунӣ” ҳаракати донишҷӯёнро дар тамоми синф бо мақсади ҷамъоварии маълумот дар бораи мавзӯи пешниҳодшуда дар бар мегирад.

“Дарахти қарорҳо” чунон намуди корест, ки дар он синф ба 3 ё 4 гурӯҳ бо шумораи якхелаи донишҷӯён тақсим карда мешавад. Ҳар гурӯҳ масъаларо муҳокима намуда, дар «дарахт»-и худ (як варакаи ватман) қайдҳо мегузоранд, баъд гурӯҳҳо ҷойҳоро иваз мекунад ва андешаҳои худро ба дарахтони ҳамсояҳо менависанд.

Ақсар вақт дар омӯзиши интерактивӣ чунин шакли мутақобиларо, ба монанди “*Мавқеъ бигир*” истифода мебаранд. Фикр барои тасдиқ изҳор карда мешавад ва донишҷӯён бояд ба назди плакат бо калимаи “ҲА” ё “НЕ” бираванд. Онҳо бояд фаҳмонда додани мавқеи худро ёдби гиранд.

Фаъолияти интерактивии омӯзгор ва донишҷӯ беандоза аст. Фақат муҳим аст, ки онро барои расидан ба ҳадафҳои муҳими таълимиву тарбиявӣ моҳирона истифода намуда.

Моҳияти таълими интерактивӣ дар он аст, ки ҷараёни таълим тавре ба роҳ монда шудааст, ки қариб ҳама донишҷӯён дар ҷараёни таълим ҷалб карда шуда, онҳо имкон доранд он чизро, ки медонанд ва фикр мекунад, дарк намоянд ва андеша кунанд. Фаъолияти муштараки донишҷӯён дар раванди таълим, аз худ намудани маводи таълимӣ маънои онро дорад, ки ҳар як шахс саҳми махсуси инфиродии худро мегузорад, мубодилаи дониш, афкор, усулҳои фаъолият роҳандозӣ карда мешавад. Илова бар ин, ин дар фазои хайрхоҳӣ ва дастгирии ҳамдигар ба амал меояд, ки на танҳо ба гирифтани донишҳои нав имкон медиҳад, балки худ фаъолияти маърифатиро инкишоф медиҳад, онро ба шаклҳои олии ҳамкорӣ фазои омӯзиш табдил медиҳад.

Фаъолияти интерактивӣ дар ташкил ва рушди муоширати муколамаро дар бар мегирад, ки боиси ҳамдигарфаҳмӣ, ҳамкорӣ, ба ҳалли муштараки вазифаҳои умумӣ, вале барои ҳар як иштироккунанда муҳим мегардад. Интерактивӣ бартарияти суҳангӯ ва андешаро бар дигараш истисно мекунад. Дар рафти омӯзиши интерактивӣ донишҷӯён фикрронии танқидӣ, ҳалли масъалаҳои мураккабро дар асоси таҳлили вазъият ва иттилооти мувофиқ, барраси кардани ақидаҳои алтернативӣ, қабули қарорҳои оқилона, иштирок дар муҳокимаҳо, муошират бо одамони дигарро меомӯзанд. Барои ин дар дарсҳо қорҳои инфиродӣ, ҷуфтӣ ва гурӯҳӣ ташкил карда шуда, лоихаҳои илмӣ-таҳқиқотӣ, бозҳои нақшофарӣ истифода мешаванд, қор бо ҳуҷҷатҳо ва сарчашмаҳои гуногуни иттилооӣ бурда мешаванд, қорҳои эҷодӣ истифода мешаванд.

Шаклҳои омӯзиши интерактивӣ бо худ чиро мемонанд? Ҳоло методистҳо ва муаллимони ботачриба бисёр шаклҳои қори гурӯҳиро ҳамчун дастур қор карда баромадаанд. Маъруфтаринашон «даврани калон», «чархзанӣ», «аквариум», «ҳучуми ақлӣ», «музокира» мебошанд. Ин шаклҳо самаранок мебошанд, агар дар дарс ҳама гуна мушкилоте, ки донишҷӯён дар бораи он, ки қаблан дар синф ё таҷрибаи ҳаррӯза гирифта шуда буданд, баррасӣ карда шаванд. Ғайр аз ин, мавзӯҳои муҳокимашуда набояд пушида ё хеле танг бошанд. Аз ин рӯ, масалан, баҳси гурӯҳӣ дар бораи он, ки барои дӯдӣ чӣ гуна ҷазо бояд бошад ва ё меъёри андоз чӣ гуна бошад, маъно надорад. Муҳим аст, ки дараҷаи проблемаи муҳокимашаванда имкон медиҳад, ки аз масъалаҳои маҳдуди иқтисодӣ (ҳуқуқӣ, сиёсӣ, таърихӣ ва ғайра) ба мурағбатсозии васеи проблема гузарем.

Омӯзиши интерактивӣ ин омӯзиши ҷуқуре, ки аз муошират иборат аст.

Дар айни замон, дар муошират ғутовар будан, маънои муошират тамоман ҷои омӯзишро гирифтааст надорад. Омӯзиши интерактивӣ ҳадафи ниҳой ва мундариҷаи асосии раванди таълимро нигоҳ медорад, вале намуди шакли омӯзишро бо интиқол додан ба *мувоҳисавӣ*, яъне ба ҳамдигарфаҳмӣ ва ҳамкорӣ мутақобила тағйир медиҳад. Дар миёнаи асри гузашта Курт Левин ба қорқарди «назарияи майдон» шурӯъ намуда, чунин фарзияро пешниҳод намуд:

«...одатан тағйир додани шахсони чудагонаи дар як гурӯҳ чамъшуда осонтар аст, назар ба тағйир додани ҳар кадоме аз онҳо дар алоҳидагӣ. Муҳимтарин хусусияти таълими интерактивӣ ҳам дар ин аст: раванди таълим дар фаъолияти муштараки гурӯҳӣ сурат мегирад. — исбот шудааст, — таъкид мекунад И.А.Зимняя, — нисбат ба кори инфиродӣ аз руи нақшаи «муаллим - талаба» ҳамкориҳои дохилигурӯҳӣ дар ҳалли ҳамаи масъалаҳо самараноктарин онро камаш 10 дар сад зиёд мекунад. Гурӯҳ нисбат ба ҳар як аъзои он микрокосмос (ҷамъият дар миниатюра) мешудааст, ки тамоми олами беруниро инъикос мекунад. Маъноии кори гурӯҳӣ ин интиқол додани таҷриба (дониш, малака), ки дар муҳити махсус ба даст оварда шудааст одам ба олами беруна бароварда тавонад ва бомуваффақият онро истифода барад. Аммо барои сомондихандагонӣ омӯзиши интерактивӣ, дар баробари ҳадафҳои сирф тарбиявӣ муҳим он аст, ки дар ҷараёни муносибатҳои мутақобила, ки дар гурӯҳ ба амал меоянд, арзиши одамони дигар дарк карда шуда, зарурати муошират бо онҳо ва дастгирии онҳо ташаккул ёбад [6, с.169]

Шакли омӯзиши гурӯҳӣ, ба гуфтаи мутахассисони хоричӣ, имкон медиҳад, ки дар як вақт се вазифаи асосӣ ҳал карда шавад:

- вазифаи мушаххаси маърифатӣ, ки бо вазъияти бевоситаи таълим алоқаманд аст;
- коммуникативӣ - инкишофёбӣ, ки дар ҷараёни он малакаҳои асосии муошират дар дохили гурӯҳ ва берун аз он ташаккул меёбад;
- аз ҷиҳати иҷтимоӣ муайян кардани мавқеъ, ки тарбиякунандаи сифатҳои шахрвандӣ мебошад ва барои пайдо кардани ҷойи шахсият дар ҷамъият заруранд.

Дар гурӯҳи омӯзиши интерактивӣ бояд вазифаҳои асосӣ, ки барои фаъолияти муваффақона заруранд, иҷро карда шаванд:

- ҳалли вазифаҳои гузошташуда (тарбиявӣ, маърифатӣ ва ғайра);
- расонидани кӯмак ба аъзоёни даста ҳангоми кори якҷоя.

Ҷадвали №1 Омилҳои самарабахши фаъолияти гурӯҳӣ.

Қисматҳои фаъолият	Функцияҳои гурӯҳ, ки ба фаъолияти муваффақона оварда мерасонад	
	Ҳалли мушкилот	Таъмини дастгирӣ
Нақшҳои аъзо гурӯҳ	Ташаббускор, таҳиякунанда, ҷамоатсоз, назоратчи, арзёбкунанда, шорех	Илҳомбахш, ҷамоатсоз, сомондихандаи муошират, шунавандаи хайрхоҳ
Амалҳо	Пешниҳод, қабули пешниҳодҳо, маълумотҳо, андешаҳо, коркарди онҳо	Дастгирии ташаббусҳо, ташвиқ ба фикриҳудро гуфтан, қабули ақидаҳои дигарон
Натиҷа	Сафарбар кардани ҳамаи аъзоён барои дарёфт ва расидан ба ҳадафи дар назди гурӯҳ гузошташуда	Тақвият додани муносибати дӯстонаи аъзоёни гурӯҳ ва ҳамбастагии онҳо, ки ноил шудан ба ҳадафи гурӯҳиро осон мекунад

Аз ин рӯ, ҳамкориҳои таълимӣ дар сурате самаранок ва таъсирбахш хоҳад буд, ки он ҳарду вазифаро ба дараҷаи баробар амалӣ созад ва ба ин ё дигар тараф майл накунад. Дар таълиме, ки ба шакли интерактивӣ ниғаронида шудааст, самти амали аъзои гурӯҳ тағйир меёбад, нақшҳо танзим карда мешаванд, низомии баҳодихии натиҷаи фаъолияти муштараки аниқтар карда мешавад. Омилҳои зерин ба оптимизатсияшавии раванди интерактивии таълим таъсир мерасонанд.

1. **Ба гурӯҳҳо муттаҳид кардани донишҷӯён.** Аксарияти муаллимон тақлиф мекунанд, ки бачагон ба гурӯҳҳо «бо назардошти майлу хоҳиши шахсии онҳо» муттаҳид карда шаванд, аммо на танҳо аз рӯи ҳамаин меъёр муттаҳид карда шаванд. Ба донишҷӯи сусти на танҳо шарикӣ «доно» балки шарикӣ пурсабр ва хайрхоҳ лозим аст. Барои донишҷӯи яқрав бо донишҷӯи яқрав қувва чен кардан муфид аст. Муттаҳид кардани ду ҷанҷолчиён хатарнок аст (аммо дар мавриди дастгирии тактикӣ дар ҷунун як пайвастишавии хатарнок мумкин аст байни донишҷӯён робитаи бозътимод барқарор карда шавад). Донишҷӯёни пешрафтатарин набояд ба "сустиҳо" вобаста карда шаванд, онҳо ба шарикӣ пурсабр ба баробар ниёз доранд. Ҳангоми ташкили гурӯҳҳои омӯзиши интерактивӣ, бояд ҳадафҳои дарсро ба назар гирифт. Масалан, ҳангоми омӯхтани мавзӯи "Сигналҳои алоқии барқӣ" (дарси "Асосҳои телекоммуникатсия") муаллим бояд дар назар дошта бошад, ки дар ҳар гурӯҳ донишҷӯе дохил карда шавад, ки аз таъиноти сигналҳои

алоқа, лаппишҳои электрикӣ, басомадҳо, лаппишҳои баландбасомад, ки барои кашонидани сигналҳо хизмат мекунад, намудҳои модулятсияҳо, системаҳои дар шабакаҳои алоқа истифодамешуда ва ғ. маълумот дошта бошад. Дар акси ҳол байни донишҷӯён муҳокимаи завқовари мавзӯ барпо намегардад.

2. **Ташкили фаъолияти таълимии донишҷӯён дар гуруҳ.** Ин марҳила иборат аст аз: азхудкунии вазифаи таълимӣ, ки дар назди гуруҳ истодааст; раванди дарёфти (муҳокимаи) роҳи бехтарин, чамъбасти андешаҳо ва чамъбасти натиҷаҳои кори гуруҳӣ; пешниҳоди ҳалли гуруҳӣ оид ба вазифа дар доираи муайянкардаи муаллим. Вазифа барои шакли интерактиви таълим метавонад чунин бошад: аз маҷмӯи сифатҳои пешниҳодшуда сифатҳои интихоб карда шавад, ки ба ақидаи умумии мавзӯ, падида, шахсияти қаҳрамони асари адабӣ, шахсияти таърихӣ ва ғайраро пурратар тавсиф карда тавонад. Бори дигар таъкид менамоем: барои муайян кардани фикри умумӣ фикри гуруҳ барои он зарур аст, ки вазифае, ки рафти кори гуруҳро муайян мекунад, аз ҷониби ҳамаи аъзои гуруҳ дуруст дарк карда шавад. Дар раванди ҷустуҷӯи роҳҳои ҳалли масъала дар таълими интерактивӣ бархурди нуқтаи назари гуногуни донишҷӯён ба амал меояд. Яке аз душвортарин қоидаҳои рафтори донишҷӯён (ва на танҳо барои онҳо) ин аст, ки бояд шахсияти ҳамкурс ва нақше, ки ӯ дар протсессии кори гуруҳӣ мебозад, фарқ кард. Масалан, донишҷӯ ҳамчун ташаббускор метавонад ҳар як ғояи аҷибтаринро пешниҳод кунад, дар ҳоле ки боқимондаи гуруҳ набояд ӯро барои воқеият набудани муқаррароти пешниҳодшуда масҳара кунанд. Ё як ҳолати дигари шадидтар: нақши нозир табиатан танкидро пешбинӣ мекунад, аммо танкиди асоснок ва конструктивӣ. Дар айни замон ҳам ҳуди «мунаққид» ва ҳам рақиби у бояд сарҳади вазъиятро хис кунанд ва вазъияти ҷанҷолиро берун аз дарс ба муносибати байнишахсӣ нагузаронанд. [5, с.174]

Ҷадвали №2 Ташкили муаррифии қарорҳои гуруҳӣ

Шаклҳои фаъолияти якҷоя	Вариантҳои муаррифӣ барои қарорҳои гуруҳӣ
Муштарак – инфиродӣ	Ҳар як гуруҳ натиҷаи фаъолияти худро пешниҳод мекунад; роҳҳои ҳалли муҳокима карда мешаванд; аз байни онҳо бехтарин интихоб карда мешавад
Муштарак – пайдарпай	Махсули фаъолияти ҳар як гуруҳ дар роҳи ҳалли масъалаи умумӣ қадами муайян мегардад.
Муштарак-боҳамамалкунанда	Бояд донишҷӯён аз нав гуруҳбандӣ карда шаванд. Дар натиҷа байни гуруҳҳои нав мубодилаи қор карда шуда ба амал бароварда мешавад. Пас аз баргаштан ба гуруҳҳои аслии худ, донишҷӯён имконият доранд бо сарфи ҳадди ками вақт ҳалли умумии мушкилотро пайдо кунанд.

Марҳилаи пешниҳоди муаррифии қарорҳои гуруҳӣ бо марҳилаи дорои аҳамияти истисноӣ иваз карда мешавад, ки онро ҳамчун хусусияти фарқкунандаи омӯзиши интерактивӣ – рефлексияи дарси гузашта муайян кардан мумкин аст. Бинобар ин муаллим бояд пешакӣ саволҳои интихоб кунад, ки ба донишҷӯён барои фаҳмидан ва ба қадри кифоя муносибати худро ба воқеаҳои рӯйдода баён кардан ёри расонанд. Масалан: Оё дар гуруҳ қор кардан осон аст? Кӣ худро норозат хис кард ва чаро? Оё ҳамеша он нафаре, ки дар гуруҳ нақши асосиро бозӣ мекунад, ҳақ аст? Сардор вақте, ки фикри гуруҳро ифода мекунад вале ба дурустии қарор боварии катъӣ надорад, худро чӣ гуна хис мекунад? Мавқеи онҳое, ки хомуширо афзалтар медонанд, ба қадом натиҷа меорад? Шахсе, ки иҷозати сухан гуфтан надошт, чиро хис мекунад? Чӣ кӯмак мекунад ва чӣ ба кори умумӣ ҳалал мерасонад? Кӯмаки муаллим бояд чӣ гуна бошад? Аз кори якҷоя чӣ наъе ба даст оварда мешавад? Кори гуруҳро чӣ тавр бехтар кардан мумкин аст? Агар муаллим манфиатдор бошад, ки донишҷӯён фаҳманд ва ба таври конструктивӣ воқеиятро муҳокима кунанд, ӯ бояд омода бошад, ки нуқтаи назари гуногуни донишҷӯёнро қабул кунад. Чунин мешавад, ки дар марҳилаи рефлексивӣ наврасон дар бораи вазифаи пешниҳодшуда фикру мулоҳизаҳои манфӣ ё ба ақидаи онҳо, кӯмаки нокифояи омӯзгорро ҳангоми дарс изҳор мекунанд. Кӯшиши паҳш кардани чунин изҳорот дар оянда ба рад кардани ҳуди донишҷӯ аз иштирок дар таҳлил ва иштирок дар кори гуруҳӣ оварда расониданаш мумкин аст. Аммо хотиррасон кардан бамаврид аст, ки таълим аз талошҳои ҳар ду тараф- омӯзгор ва донишҷӯ иборат аст; ва ҳарду тараф барои ноқомӣ масъуланд [8, с.71].

Самаранокии мархилаи рефлексивӣ ба омодагии донишҷӯён ба худтаҳлилқунӣ низ вобаста аст. Муҳим аст, ки рефлексия дар ҳар як машғулият мавҷуд бошад, то ки дар аввал ҳамаи донишҷӯён, бидуни истисно, ба он дохил шуда тавонанд (баъдтар бо шунидани эродҳои якҷанд нафар воридшавӣ бас карда шавад). Аз дарси аввал коиди «се “ мумкин нест»-ро қабул кардан лозим аст: дар бораи он чизе, ки аллақай гуфта шудааст, сухан рондан мумкин нест; даст нақшидан аз баён кардани фикри худ ба гурӯҳ (чӣ гуна бахонае набошад) ; дар зери фикри баёнкардашуда кайфияти бади худро пинҳон кардан. Дар раванди баёни фикр такрорҳо набояд бошад, бинобар ин, донишҷӯёнро ба он омода кардан лозим аст, ки ҳиссиёти эҳсоскардаи онҳо аввали бошад, аммо яхела набошад. Ҳис кардани мутаассирии шахси дарёфт ва нишон додан лозим аст (дар бораи тамоми дарс, эпизоди алоҳида, шахси мушаххас ва ғайра) –дар ин аст лаҳзаи ҳодисаро фаҳмида гирифтани.

Фарқи байни асосҳои омӯзиши интерактивӣ аз таълими анъанавӣ таҷдиди низоми муқаррарии баҳодихии фаъолияти донишҷӯёнро тақозо мекунад, ки ҳоси ҳама равишҳои мебошад, ки ба омӯзиши тарзи субъект – субъектӣ нигаронида шудаанд.

Дар мавриди ҳамкориҳои самараноки омӯзишӣ, ки бешубҳа омӯзиши интерактивиро метавон ба он мансуб кард, хусусиятҳои ҳоси раванди таълим инҳоянд:

- чалб намудани ҳар як донишҷӯӣ ба ҳалли масъалаҳои эҷодӣ «на дар охир, балки дар ибтидои раванди азхудқунии мазмуни нави фан»;

- самарабахшии фаъолияти маърифатӣ ва муносибатҳои байнишахсӣ, ки ба «ташаккули механизмҳои худтанзимқунии рафтор ва шахсияти донишҷӯ» оварда мерасонад;

- назар ба пештара сермахсултар «аз худ намудани воситаҳои оперативии техникаи барои иҷрои корҳо дар фаъолияти нав».Ҳамаи ин зарурати азхуд намудани техникаи таълими интерактивиро дар раванди педагогӣ тасдиқ мекунад. Аммо ба муносибати нав шудани мазмун ва шакли муносибатҳои педагогӣ талабот ба тайёрии касбии муаллим низ тағйир меёбад. В.Н.Соколов дар тадқиқоти худ «Боҳамамалкуни педагогӣ дар омӯзиши эвристиқӣ» қайд мекунад, ки омӯзгор бо назардошти талаботи имрӯзаи рушди низоми маориф бояд малақаҳои зеринро сайқал диҳад:

- ташкили чунин омӯзиши масъала, ки аз ҷониби донишҷӯ ҳамчун ташаббуси худӣ ӯ қабул карда мешавад;

- ба таври мақсаднок дар назди донишҷӯён вазъиятҳои омӯзиширо гузоштан лозим аст, ки онҳоро барои муттаҳид кардани кӯшишҳо ташвиқ кунад;

- дар синф фазаи омӯзишӣ фароҳам оварда шавад ва ба донишҷӯён кӯмаки лозима расонида шавад;

- эҳсос намудани ҳамкориҳои педагогӣ, аксуламали хонандагон дар мавриди таъсир ва идорақунии омӯзгор, ҳалли ҳолатҳои ғайристандартӣ таълимӣ ва ҳолатҳои байнишахси;

- дар баробари нигоҳ доштани нуфузи илмии худ, муаллим ба донишҷӯён ёрӣ расонад, ки ба вобастагӣ аз ӯ нафароянд, ки фаъолияти фикрронии онҳоро паст мегардонад, балки дар рафтори зеҳнӣ донишҷӯён мустақилият нишон диҳанд.Муаллим инчунин бояд:

- мурағбатсозии проблемавии мавзӯи дарс ва машғулиятро ёфта тавонад.

- ба донишҷӯён саволҳои омода намояд, ки барои ҷавоби саволҳо ва ҳалли масъалаҳо донишҷӯёнро ба ҳамкорӣ водор карда тавонад.

- ба таҳлили муфассали дарс тайёр будан лозим аст ва ба «қайдҳои педагогӣ» вақтро дарёф доштан лозим нест. Чунин ёддоштҳои кӯтоҳ барои пайгирӣ кардани он, ки дар дарс чӣ рӯй дод, чӣ гуна ва чаро рӯй дод; дар кучо боҳамамалкуни аз байн рафт, бо чӣ алоқаманд буд, дар оянда чӣ тавр ин ҳолатро пешгирӣ кардан мумкин аст ва ғайра [10,с.42].Вақтҳои охир аз тарафи омӯзгорони ботаҷриба аз худ намудани таълими интерактивӣ дар асоси шаклҳои мувоҳисавӣ (дохили ва байни гурӯҳӣ) дар раванди дарс шурӯъ карда шуданд. Чунин навсозӣ ба он оварда мерасонад, ки ҳангоми муайян кардани асосҳои омӯзиши интерактивӣ нуктаи назари ҷойдошта ва инъикоси ҳақиқии онро ба эътибор нагирифтани ғайриимкон аст. Бояд вазифаҳои, ки таъиноти таълими интерактивиро муайян мекунанд ва шароитҳои, ки барои татбиқи онҳо мусоидат мекунанд ҷудо кард. Дар байни вазифаҳои омӯзиши интерактивӣ вазифаҳои *беруниро* ҷудо кардан мумкин аст, ки натиҷаи ҳалли онҳо барои таҳлил бештар қобили қабул аст ва *дохилро*, ки натиҷаи онҳоро бо мурури замон дароз кардан мумкин аст.

Истифодаи ғояҳои таълими интерактивӣ аз ҳар як омӯзгор сатҳи баланди омодагии касбӣ, таҷрибаи андӯхтаи ӯ ва тайёрии ӯро ба фаъолияти инноватсионӣ, моҳирона истифода бурдани восита ва усулҳои таълимиро талаб мекунад.

ПАЙНАВИШТ:

1. Асаянова, О. Ю. Использование интерактивной доски мимио в образовательном процессе/ О. Ю. Асаянова, О. В. Рясная-Бредихина, И. В. Тельнова // Информатика и образование, № 11.2011.- С.- 24-25
2. Аствацатуров, Г. О. Три уровня интерактивности в мультимедийной дидактике. Школьные технологии/ Г.О. Аствацатуров.-М: Народное образование. – 2012.
3. Гавронская, Ю. Ю. Интерактивное обучение химическим дисциплинам как средство формирования профессиональной компетентности студентов педагогических вузов: диссертация ... доктора педагогических наук: 13.00.02 / Гавронская Юлия Юрьевна; [Место защиты: ГОУВПО "Российский государственный педагогический университет"]. - Санкт-Петербург, 2008. - 434 с.
4. Добрынина, Т. Н. Педагогические условия применения интерактивных форм обучения в педагогическом вузе: диссертация...кандидата педагогических наук/Т.Н Добрынина.-Новосибирск.-2003.-196 с.
5. Екатерина, В. Я. Мультимедийные и интерактивные возможности современного урока/В. Я.Екатерина//Народное образование.- 2012.-№ 2.- С. 174-177.
6. Зимняя, И. А. Педагогическая психология/И.А.Зимняя.-М.: Логос, 2004 - 384 с
7. Коротаева, Е. В. Будущее интерактивного обучения/Е.В.Коротаева.-Народное образование.- № 2. -2013.-С.-169-174.
8. Кропачева, Т. Б.Интерактивные методы обучения в подготовке будущего учителя к реализации образовательного стандарта второго поколения/Т.Б.Кропачева,М.В.Кропачева //Педагогическое образование и наука.- 2012.-№ 10.- С. 71-74.
9. Солоневичева, М. Н. Использование интерактивного оборудования в образовательном процессе. Часть II. Из практики использования интерактивных досок разных типов в образовательных учреждениях Санкт-Петербурга: Сборник методических разработок/Сост. М.Н.Солоневичева.– СПб, РЦОКОиИТ, 2010. – 88 с.
10. Соколов, В. Н. Педагогические взаимодействия в эвристическом обучении/В.Н..Соколов.– Волгоград, 1997. - С. 42
11. Ступина, С. Б. Технологии интерактивного обучения в высшей школе: Учебнометодическое пособие/С.Б.Ступина.–Саратов: Наука, 2009. – 52 с.

RETERANCES:

1. Asayanova, O.Yu. Using an interactive mimio board in the educational process / O.Yu. Asayanova, O.V. Rysnaya-Bredikhina, I. V. Telnova // Informatics and Education, No. 11. 2011, - P. 24-25
2. Astvatsaturov, G.O. Three levels of interactivity in multimedia didactics. School technologies - M: Public education. - 2012.
3. Gavronskaya, Yu.Yu. Interactive teaching in chemical disciplines as a means of forming the professional competence of students of pedagogical universities: dissertation of Doctor of Pedagogical Sciences: 13.00.02 / Gavronskaya Yulia Yurievna; [Place of defense: GOUVPO "Russian State Pedagogical University"]. - St. Petersburg, 2008 .-- 434 p.
4. Dobrynina, T.N. Pedagogical conditions for the use of interactive forms of education in a pedagogical university: dissertation ... candidate of pedagogical sciences. Novosibirsk. 2003 .-196 p.
5. Ekaterina V.Ya. Multimedia and interactive possibilities of a modern lesson. Public education, No. 2. 2012, - P. 174-177
6. Zimnyaya, I.A. Pedagogical psychology. - M .: Logos, 2004 - 384 p.
7. Korotaeva, E.V. The future of interactive learning. Public education, No. 2. 2013. P. 169-174.
8. Kropocheva, T.B., Kropocheva, M.V. Interactive teaching methods in preparing the future teacher for the implementation of the educational standard of the second generation. Pedagogical education and science, No.- 10.-2012, - P. 71-74.
9. Solonevicheva, M.N. Using interactive equipment in the educational process. Part II. From the practice of using interactive whiteboards of different types in educational institutions of St. Petersburg: Collection of methodological developments / Compiled by M.N. Solonevicheva. - SPb, RTSOKOиИТ, 2010 .-88 p.
10. Sokolov V.N. "Pedagogical interactions in heuristic learning": Volgograd-1997,-p.42
11. Stupina, SB Interactive learning technologies in higher education: Textbook. - Saratov: Science, 2009. - 52 p.